

Izhaja vsak četrtek  
in velja s poštnino  
vred in v Mariboru z  
pošiljanjem na dom  
za celo leto K 4.—  
za pol leta „ 2.—  
za četrť leta „ 1.—

Naročnina se pošilja  
upravnistvu v tiskarni  
sv. Cirila, koroške  
ulice listv. 5. List se  
pošilja do odpovedi.

Deležniki katol. tis-  
kovnega društva do-  
bivajo list brez po-  
sebne naročnine.

# SLOVENSKI

# GOSPODAR.

List ljudstvu v pouk in zabavo.

Posamezni listi dobé  
se v tiskarni in pri  
gospodu Novak-u na  
velikem trgu po 10 h.

Rokopisi se ne vra-  
čajo, neplačani listi  
se ne sprejemajo.

Za oznanila se plačuje  
od navadne vrstice,  
če se natisne enkrat,  
po 15 h, dvakrat 25 h,  
trikrat 35 h.

Štev. 2.

V Mariboru, dne 11. januarja 1900.

Tečaj XXXIV.

## Vabito na naročevanje.

Oč novem letu vabimo uljudno vse dose-  
danje naročnike „Slov. Gospodarja“, naj se  
naročijo še nadalje za leto 1900 na list, ki  
je in še tudi naprej zagovarja resno in vestno  
koristi sv. cerkve in slov. ljudstva pa ne išče  
v tem, kakor kaže že njegova cena, nikjer svoje  
koristi.

Z novim letom izhaja naš list v isti obliki,  
kakor dozdaj, a ceno mu znižamo.

Kdor more, naj pristopi med deležnike  
„katol. tisk. društva“, da se „Slov. Gospodar“  
vzdrži tudi nadalje pri tej nizki ceni.

Deležnina „katol. tisk. društva“ znaša  
za celo leto 10 K, in je v tem že tudi naročnina  
za „Slov. Gospodarja“. — Naročnina pa  
znaša za celo leto 4 krone, in za polovico  
leta 2 kroni, ter za četrť leta 1 krono.

Naročnina se pošlje najlaglje po poštnih  
nakaznicah upravnistvu „Slov. Gospodarja“ v  
tiskarni sv. Cirila v Mariboru.

Odbor kat. tisk. društva.

## Preziranje.

Na Dunaju se sestavlja novo minister-  
stvo. Predsedništvo v ministerstvu bo pre-  
vzel najbrž pl. Körber, a tudi baron Gautsch  
se imenuje. Novo ministerstvo se namerava  
sestaviti iz samih uradnikov, le Čehi, Poljaki  
in Nemci dobijo svoje zaupne ministre. Za  
Čehe se imenuje sekcijski načelnik dr. Režek,  
za Poljake vitez Bilinski, za Nemce pa Prade  
in tudi halberajnski Stürgk. Novo minister-

stvo bo imelo nalogo, da spravi Čehe in  
Nemce.

Vsakega Jugoslavana mora grabiti ne-  
volja, kadar sliši, da se o vseh narodih go-  
vori, da se vsi narodi jemljejo v poštev pri  
sestavi novega ministerstva, le Jugoslavlani  
se dosledno prezirajo. Za njihove želje se  
nihče ne briga. Mi Jugoslavlani smo pasterke  
avstrijske države. Dobri smo le pri plače-  
vanju denarnega in krvnega davka, sicer pa  
jezik za zobe. Sedaj se bodo uravnale jezi-  
kovne razmere na Češkem, na jugu pa bo  
ostalo vse pri starem. Pri nas se ne bodo  
postavile nobene meje germaniziranju in ita-  
lianiziranju, ampak še nadalje bodo divjale  
nasprotné sile proti nam, mi pa se bomo  
moralí braniti, namesto da bi vse svoje zmož-  
nosti posvečevali gospodarskemu in dušev-  
nemu ljudskemu napredku.

Mi smo prorokovali, da bo prišlo tako,  
da bomo stali kmalu osamljeni na državnem  
političnem bojišču. Ko se Čehi, globoko uža-  
ljeni, da so se jim z odpravo jezikovnih na-  
redb vzele vse že podeljene narodne pravice, so  
sklenili stopiti v obstrukcijo ter so iskali za-  
veznikov. Jugoslavlani radi široko odpiramo  
usta, kadar govorimo o vseslovanski vzajem-  
nosti. Toda v tem trenutku smo pozabili na  
vseslovansko vzajemnost, in prazni upi na  
drobtinice z ministerskih miz so nam zvezali  
roke. Mi smo dobili Wurmserja, Wagnerja,  
Rotsedla, Čehi pa so delali obstrukcijo tudi  
brez nas, vrgli Claryjevo ministerstvo in sedaj  
je vlada prisiljena, da se s Čehi pogaja. Ko  
bi se naši državni poslanci potegnili takrat  
za Čehe, potegnili bi se Čehi sedaj tudi za

nas, in govorilo bi se sedaj ne samo o urav-  
navi čeških, ampak tudi jugoslovanskih jezi-  
kovnih razmer. Sedaj pa se nihče ne zmeni  
za nas.

Politika je v marsičem podobna trgovini.  
Kdor v trgovini ne misli samo, kaj bo danes  
in jutri, ampak gleda in prevdarja tudi za  
daljno bodočnost, ta ni slab trgovec in več  
ko verjetno je, da bo sijajno prospeval. Tudi  
v politiki ne smemo misliti samo na se-  
danjost, ampak tudi na prihodnost. In ako  
bi naši poslanci ne čakali pri vsakem mini-  
sterstvu do njegovega padca na takozvana  
«dejanja, po katerih mislijo soditi ministerstvo»,  
ampak že prej preiskali ozračje ter, ako po-  
trebno, stopili tudi v odločno opozicijo, bilo  
bi že marsikaj boljše. Zdaj pa zmeraj čakamo  
na dejanja in če ministerstvo tudi stori kako  
«dejanje», vse lepo odpuščamo ter še krotko  
dalje čakamo. Naša politika je politika več-  
nega čakanja, ne pa načel. Mogoče je, da bi  
moralí Slovenci v boju za načela izginoti, a  
gotovo je, da bomo umrli pri tem neodlo-  
čenem nastopanju in politikovanju. Ako mo-  
ram umreti, umrjem pa vendar rajši v boju  
za načela, nego pa na marazmu politične  
neodločnosti.

## Slovenski narodni ponos.

Pod tem nadpisom nameravamo raz-  
pravljati stvar, ki je za naše narodno živ-  
ljenje in za našo narodno prihodnost velikega  
pomena. Prosimo torej bralce, da tem vrstam  
sledé s potrpežljivostjo in s tako ljubeznijo,  
s kakoršno se pišejo.

## Listek.

### Roža trpljenja.

Češki spisal J. Červenka.

I.

V eni izmed krivih in temnih ulic toled-  
skega mesta je stala pred mnogimi leti hiša  
skoro popolnoma skrita za visokim mau-  
riskim stolpom starodavne farne cerkve. Zi-  
dana je bila še za časov arabskih. Bila je  
velika, temna in revna prav tako, kakor je  
bil njen lastnik — žid, po imenu Danijel  
Levi.

Ta žid je bil zavisten in osvetežljen,  
kakor jih je mnogo iz njegovega plemena, pa  
tudi zvit, prevarljiv in podel, kakor nihče  
drug.

Če tudi neizmerno bogat, kakor so si  
pošepetavali ljudje, tičal je vendar ves dan  
sključen v svoji prodajalnici, ki je bila po-  
dobna temni kleti. Tu je skladal in zlagal  
kovove verižice, stare pase in razbite lepote,  
s čemur je mnogo tržil z veselimi fanti, po-  
tujočimi starinarji in ubogimi plemiči.

Akoravno je sovražil kristjane neizrekljivo,  
vendar je snel, ne enkrat, temveč desetkrat  
umazano svojo kapico, ki je pokrivala njegovo  
plešasto, požoltelo glavo, kedar je šel mimo

njega plemenitaš slavnega rodu ali kanonik  
stolne cerkve. Včasí je vsprejel celo v svoji  
štacuni koga izmed svojih sosedov ter se  
jim uklanjal s prijaznimi pozdravi in s pri-  
liznjenim smehljanjem.

O Danijelovem smehljanju se je govorilo  
po celem Toledu. Njegovo vedenje je bilo  
nad mero mirno navzlic razžalitvam, šalam  
in dovtipom sosedov.

Zaman so lučali dečki, hoteč ga raz-  
žaliti, kamenje na njegovo kočó, zaman so  
se trudili služabniki iz najbližje palače ga  
razjeziti s psovskami silno grdimi, in stare,  
pobožne ženske iz obližja so se zaznamovale  
zaman s križem, kedar so prestopile prag  
njegove hiše, kakor bi bile opazile samega  
pravcatega zlodeja. Danijel se je smejal vedno  
čelarno in nezapopadljivo.

Njegova tenka, udrta ustna so se raz-  
tegovala v enomer v senci njegovega velikan-  
skega nosa, zakrivljenega, kakor jastrebov  
kljun, in da si je švigala iz njegovih majhnih,  
zelenih, odrtih in v gostem obočju skoro  
skritih očij neprestano iskra tajnega gnjeva,  
vendar je nadaljeval mirno, in kakor bi za  
nič ne maral, klepanje s svojim železnim  
kladvičem na naklo, na katerem je popravljal  
na tisoče rjavih in na vitez k ničemur po-  
trebnih drobnjav, s katerimi je bila napolnjena  
vsa njegova prodajalnica.

Nad vhodom židovske kočé se je od-  
piralo arabsko oknice iz pisanega stekla,  
ostanek starodavne podrtine toledske zgradbe.

V tem delu hrama, katerega je slabo  
razsvetljevala barvana svetloba, prodirajoča  
skozi to ozko okno, edino odprtino na ulico,  
stanovala je Sara, hči Danijelova, katero je  
ljubil oče nad vse.

Kedar so sli sosedje iz tega mestnega  
dela mimo židovske kočé in so zapazili slu-  
čajno Saro za veternicami mauriškega okna  
in Danijela v dve gubi sključenega nad na-  
klom, klicali so glasno, čudeč se krasoti mlade  
židovke: «Ni mogoče, da bi iz toli gnjilega  
debla mogla pognati tako krasna vejica!»

In zares, Sara je bila čudokrasna!

Imela je velike oči, obokane s črnimi  
obrvmi, izpod katerih je žarila plamenena  
zenica, kakor zvezda na nebu v globoki noči

... Nje ustna, zgoča in rožnata, bila so  
kakor iz rudečih koralov izrezana od nevidne  
viline roke. Njen vrat, čist, beloblesčeč in  
mehko prozoren lesketal se je, kakor ala-  
bastrov nagrobni steber.

Štela je kakih šestnajst let, in že je bila  
izražena v njenem licu ona sladka otožnost,  
očarajoča naša srca, in iz njenih ust so pro-  
dirali že vzdih, prerokujoči budoče se hre-  
penenje.

## Uvod.

Vsak človek ima nekaj lastnin, kakor dušnih vrlin, telesnih močij, gmotnega imetka. Ali nekateri ceni svoje lastnine oziroma to ali uno izmed njih boljše, drugi manjše. Prvi si tudi prizadeva radi njih zadobiti veljavo; nekaj stalnega je v njem, kar ga kakor tajna vzmet povzdiguje ter brani, da se ne zavrže, da ne stori ničesar, kar bi bilo njegovim lastninam neprimerno. Če se cenitev dušnih lastnin ne pretirava in je brez zaničevanja drugih bitij, pravimo, da ima dotičnik ponos, da je ponosen. Prvo torej ni nič slabega, še nekaj dobrega je, toda jako lahko se izpremeni v slabost; človeku je treba silno paziti, da iz ponosa ne nastane ošabnost, prevzetnost, štimanost, napihnjenost, oholost. Toliko torej o ponosu posameznega bitja.

Govori se pa tudi o narodnem ponosu, t. j. o ponosu, ki ga ima vsak posameznik na lastnine svojega naroda. Narod je lahko ponosen na svoje duševne lastnosti, na svojo zemljo, na prosvetni napredek, na politične uspehe in dr. — Narodni ponos nahajamo pri vsakem narodu, dokler je zdravega mozga; manjkanje ponosa je znamenje smrtne bolezni, in v tem hipu, ko ponos začne minevati, začne narod hirati, ter se nagibati poginu. To nam pričuje zgodovina; doslej še noben narod ni bil izvzet. Narodni ponos je torej narodu neobhodno potreben, on je mozeg njegovega bitja. Ponos vzdržuje narod po koncu, kadar ga stiska nadloga, on mu daje poguma in ga izpodbada k velikim činom in žrtvam, on pa ga tudi drži, da ne zdrkne s pota časti. Vendar narod, kojemu ponos mineva, ni še izgubljen; kajti oslabei ponos se da zopet ojačiti. Tako so se rešili že mnogi narodi, ki so bili blizu pogina, s tem, da je v njih umirajoči ponos z nova oživel.

Toda govoriti nam je o narodnem ponosu v Slovenih. Tudi v našem narodu mora biti ponos, če se še šteje med živeče. Ali kam ga je šteti, med čvrste, med umirajoče, ali med mrtve? Zgodovina in narodopisje nam pravita, da slovenski narod sicer sedaj ni v takem stanju, da bi se mogel razvijati, a da mu moč raste, in je torej trdno upati krepke prihodnosti. Sovražne sile pritiskajo nanj že mnogo stoletij, da bi ga strle, zmlele, in grozne so bile muke, in bolečine, ki jih je imel trpeti, toda vključ vsemu si je tiste lastnosti, ki so pogoj zdravega življenja, ohranil, in očitno in brezdvomno je, da kakega pol stoletja sem življenja moč v njem čudno raste, tako silno, da menda v vsej zgodovini ni drugega takega primera. V veliki nevarnosti je bil naš narod,

da ga zadene smrtna kosa in tedaj ponosa pač skoraj ni več bilo v njem čutiti; ali odkar mu gre na bolje, je tudi ponos začel rasti in danes se že vsaj toliko javlja, da ga je dognati; toda jako slab je še pač.

Spoznali pa smo gori narodni ponos kot tajno vzmet, ki daje narodu krepkost in trdnost. Čim živejši ponos, tem krepkejši narod. Največji dobrotnik je slovenskemu narodu potemtakem tisti, ki mu jači ponos. In v tem smislu narodu nekaj dobrega storiti, ta namen narekuje te-le vrstice.

Slovenec ima mnogo vzrokov, da je ponosen in sicer do skrajne meje ponosen. Lastnin ima toliko in tako izbornih, da mu je med vsemi narodi Stvarniku pač posebno biti hvaležnemu. Zlasti je lahko ponosen na svojo zemljo, na kojoj ga je Bog postavil, na duševne darove, na svoj jezik, na narodovo zgodovino in na to, da je Slovan. Vsak Slovenec pač naj mnogokrat o teh lastninah premišljuje in storil bode imenitno narodno delo v svrhu, da se jači narodni ponos.

(Dalje prihodnjič.)

## Politični ogled.

**Avstrijski nadvojvoda Fran Salvator** pripoznava, da si Nemčija hoče iz naših dežel narediti most do Adrije in da bo vsled tega prišlo prej ali slej do vojne med Avstrijo in Nemčijo. Nadvojvoda piše:

«Vojne je potreba in ta vojna mora priti, ker našim sosedom se vzbujajo želje po lepih podonavskih deželah in ker nemške meje potrebujejo, da se razširijo tudi proti vzhodu. Kakor se je Avstrija že od nekdaj borila za svoje pravice, tako se bode morala boriti svoj čas za svoj obstanek; in ta boj bode odločilen. Naj bi se ta čas, ki nam še preostaja, dobro porabil, da si pridobimo vsaj predpogoje za srečno obrambo.»

«Navzlic vsemu rotnju in zagotavljanju prijateljstva nam mora biti jasno, da so težnje sosednje prusko-nemške države po razširjenju skrajno nevarne celokupnosti monarhije.»

In nadvojvoda Salvator, član naše vladarske hiše, je prepričan, da je nujno potrebno za Avstrijo, da se zveže z Rusijo. Nadvojvoda piše namreč dalje:

«Medsebojno zbližanje Avstrije z Rusijo naj bi se utrdilo v trajajočo zvezo, ker le v tem moremo zazreti poročstvo srečne bodočnosti naše monarhije.»

**Iz nemške države.** Poslanik pruskega kralja na Dunaju, grof Eulenburg, je

povišan knezom. Povišanje si je ta mož v polni meri zaslužil, to moramo pripoznati tudi celo mi avstrijski Slovani. Kajti da se avstrijska zunanja in znotranja politika suče, kakor želi Prusija, to je v prvi vrsti zasluga grofa Eulenburga. — Pruski princ Henrik je imenovan viceadmiralom avstrijske mornarice.

**Volitve na Goriškem.** Pri volitvi v deželni zbor so goriški Slovenci namesto grofa Coroninija vendar edino volili Slovenca Gabrščka. Sedaj pa pride še volitev v državni zbor. Tukaj pa bo med Slovenci, kakor vse kaže, velika zmešnjava. Nekateri hočejo zopet grofa Coroninija, drugi prof. Berbuča, dr. J. Tonkliča, dr. J. Staniča in dr. Tumo.

**Isterski deželni zbor** se snide šele na spomlad, kakor se je naznanilo deželnemu odboru. Ni pa še določeno, kje se zbor snide. Kakor znano, je grof Badeni preložil sedež dež. zbora iz Poreča v Pulj, grof Thun pa v Koper, ker slovanski poslanci niso hoteli v Poreč. Kakor se zatrjuje, snide se dež. zbor zopet v Kopru, in vlada mu predloži načrt zakona, s katerim se določi kot bodoči sedež mesto Pulj.

**Vojska v Južni Afriki.** Novo leto ni nič sreče prineslo Angležem v Južni Afriki, čeprav bi je potrebovali prav mnogo. Prepustiti so že morali v tem letu Burom glavno mesto Bečuane, Kuruman, nadalje Colesberg, kojega pa je general Freuch oblegal, dokler ga niso Buri pošteno napodili. V veliki nevarnosti sta tudi mesti Makefing in Ladysmith, o kojih se vsak dan pričakuje, da padeta v roke Burov.

## Dopisi.

**Iz Sevnice.** (Naše bralno društvo.) Večina slovenskih čitalnic na Spodnjem Štajerju ima namen, da si najprej oskrbijo dobro slovensko časopisje in potem še le nemško. A pri nas je to drugače. Naš odbor bralnega društva je izdal preteklo leto za časopisje in drugo berilo 280 K. Ali naše bralno društvo je komaj tretjino te svote izdalo za slovensko časopisje. Ko so si nekoč razlagali, da je «Slovenec» v nekem članku izjavil, da vsa posvetna gospoda pripada k liberalni stranki, je to naš odbor tako užalilo, da je potem pri zboru soglasno sklenil, da se mu koj naročnina ustavi. Ravno tako se je morala umakniti iz naše čitalnice tudi «Edinost», «Kmetovalec», «Domoljub», in še več drugih slovenskih listov. Tako ravnanje se mi zdi jako malo umestno. Vsled tega je tudi odbor sam kriv, da je udov bralnega društva iz

Bogati židje v mestu, uhvateni od njene čarobne krasote, prosili so jo za roko; ali židovka je ostala neobčutljiva za norost svojih čestilcev in za besede in svete svojega očeta, ki jo je silil, da bi si izvolila moža, preden postane sama tu na tem svetu. Vedno je bila hladna in tiha in ni dala na znanje s skrivnostnim vedenjem svojim nič drugega, kakor sklep, da ostane svobodna.

Končno je prišel neki dan eden izmed njenih čestilcev k Danijelu. Nevoljen je že bil, da ga Sara vedno zametuje in da ne mara za njegove prošnje. Vrh tega je sumil, da je večna ta žalost gotovo znamenje kake tajnosti, katero je skrivala v svojem srcu. Rekel je Danijelu:

«Veš, Danijel, kaj se med našimi brati skrivnostnega govori o tvoji hčeri?»

Žid je povzdignil za trenutje oči od nakla, ustavil svoje večno klepanje in vprašal, ne da bi se najmanje ganutje opazilo v njegovem obrazu:

«In kaj govorijo o njej?»

«Pravijo», nadaljeval je goreči ljubimec, «pravijo... jaz to vem... mnogo rečij... Med drugimi, da je tvoja hči zaljubljena v... kristjana...»

Ko je dospel do tega mesta, umolknil je ljubosumni ljubimec Sarin, da bi videl, kak utis so učinile njegove besede na Danijela.

Danijel je povzdignil iznova oči, gledal mu nekoliko trenutkov naravno v obraz, ne govoreč besedice, in obrnivši potem oči na naklo, da bi nadaljeval v prenehanem delu, dejal je:

«A kdo pravi, da vse to ni laž?»

«Ti, kateri so ju nekoč videli razgovarjati se vkup tu na ulici, ko si ti sedel v tajnem zboru naših rabinov», rekel je s posebnim naglasom mladi žid ves začuden, da ni imelo ne prejšnje sumničnje, ne zdajna njegova trditev nobenega učinka na Danijela.

Ta ni prenehal v svojem delu. Imel je oči uprte na naklo, na katerem je, odločivši kladivo, s pilico začel gladiti kljupo kovovo kakor lišp. Za trenutje je molčal; potem je pa začel govoriti z zamolklim, pretrganim glasom, kakor bi usta zbiral le mehanično misli, katere so krožile po njegovi glavi.

«Ha, ha, ha!» rekel je, smejoč se čudno, zbudljivo... Tedaj se zanaša ta kristjanski pes na mojo Saro, na ponos našega rodu in na palico, ob katero se opira moja starost in si misli, da mi jo zapelje!? ... A vi si mislite, da to doseže? ... Ha, ha, ha!» nadaljeval je v enomer, govoreč s seboj in neprenehoma se smejoč, dočim je pilica njegova škripala vsako trenutje silneje, zari-vajoč se v kovino s svojimi zobčki, «Ha, ha, ha!» ubogi Danijel, bodo rekli naši, da

že nori! A čemu pa je treba temu umirajočemu, onemoglemu starcu tako krasne hčerke, če je ne ume varovati pred pohotnimi pogledi naših sovražnikov?! ... Ha, ha, ha! ... Misliš znabiti, da Danijel spi? ... Misliš morda, če ima moja hči ljubimca ... kar bi vsekako utegnilo biti, in če je ta ljubimec kristjan, in če jo hoče znabiti ugrabiti, in če ž njo uide, kar je vse mogoče ... in ako na primer pobegne ž njo jutri, kakor se to zgodi včas, misliš ... da bi si dal oropati Danijel ta zaklad, misliš, da bi se ne maščeval?! «Ali», zaklical je mladi žid segajoč mu v besedo, «veš znabiti? ...»

«Vem», rekel je Danijel, ter ga sunil v hrbet, «vem več kakor ti, ki ne veš nič, in nič bi tudi ne vedel, ako ne bi prišla ura, kedar ti vsi povedó ... Z Bogom! Oznani našim bratom, da bi se bržkobrž sešli ... Nocoj okolu dveh ali treh bodem pri njih!»

To reksi, potisnil je Danijel mladega žida na ulico; na to je pobral zopet svoje orodje in začel čisto mirno zapirati z dvojnimi zapahi okovane dveri svoje prodajalnice.

Hrušč, kterege so naredila vrata skrtajoč in škripajoč v svojih tesnih stečajih, je zabranil, da ni bilo slišati šuma na oknu, ki se je zaprlo v tem trenutju nagloma, kakor bi se bila Sara ravnokar odmaknila od njega.

(Konec pride.)